

УДК 7.075:316.7

DOI <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.1.28>**Свирид Іванна Євгенівна,***аспірантка**Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника**orcid.org/0000-0003-2838-9188**ivannabrusak@gmail.com*

МИСТЕЦЬКИЙ ПРОЄКТ В ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

(на прикладі мистецького проєкту – встановлення рекорду України)

Проаналізовано теоретичні та практичні аспекти проєктування в діяльності менеджера соціокультурної сфери на прикладі встановлення рекорду України. Мистецький проєкт окрім ефективного менеджменту передбачає використання методів і засобів соціокультурної діяльності із залученням методик event-менеджменту, PR.

Методологічною основою дослідження є регіональний принцип пізнання, системний підхід та практика управління. Використовуються загальнонаукові та міждисциплінарні методи дослідження, зокрема, моделюючий та соціокультурний. Наукова новизна цього мистецького проєкту в тому, що він відрізняється від інших своєю художньо-творчою діяльністю; охарактеризовано соціокультурний простір як середовище для реалізації художньо-творчого проєкту; узагальнено етапи створення мистецького проєкту (встановлення рекорду України) в діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Визначено мету, зроблено опис, систематизовано етапи встановлення Рекорду України. Досліджено продовження проєкту у співпраці з Національною бібліотекою України для дітей і започаткування Всеукраїнської естафети єднання під гаслом «Нас єднає рушник-рекордсмен». Проаналізовано мету естафети й зроблено детальний опис мандрівки рекордного рушника десятьма обласними центрами України в мережі спеціалізованих бібліотек для дітей.

Зроблено акцент на особливостях мистецького проєкту, управлінні мистецьким проєктом, специфіці системної форми регулювання організаційних процесів, узагальненні складових щодо встановлення рекорду України, менеджменті, професійних компетенціях менеджера галузі культури і мистецтва, технології створення проєкту – встановлення Рекорду України.

Ключові слова: проєкт, рекорд України, мистецький проєкт, художньо-творчий проєкт, управлінські технології, управління соціокультурною сферою, менеджер соціокультурної сфери.

Svyryd Ivanna,*Postgraduate Student at the Department
of Musical Ukrainian Studies and Instrumental Folk Art**Vasyl Stefanyk Precarpathian National University**orcid.org/0000-0003-2838-9188**ivannabrusak@gmail.com*

ART PROJECT IN THE ACTIVITIES OF THE SOCIO-CULTURAL SPHERE MANAGER

(on the example of an art project – setting a Ukrainian record)

The theoretical and practical aspects of projecting in the activities of the manager of the socio-cultural sphere are analyzed using the example of setting a record in Ukraine. The artistic project, in addition to effective management, involves the use of methods and means of socio-cultural activities with the involvement of event management techniques, PR.

The methodological basis of the study is the regional principle of knowledge, a systematic approach and management practice. General scientific and interdisciplinary research methods are used, in particular, modeling and sociocultural. The scientific novelty of this art project is that it differs from others in its artistic and creative

activity; the socio-cultural space is characterized as an environment for the implementation of an artistic and creative project; the stages of creating an artistic project (setting a Ukrainian record) in the activities of a manager of the socio-cultural sphere are summarized.

The goal was determined, a description was made, the stages of setting the Record of Ukraine were systematized. The continuation of the project in cooperation with the National Library of Ukraine for children and the initiation of the All-Ukrainian relay of unity under the slogan "We are united by a towel-record holder" are analyzed. The goal of the relay was studied and a detailed description of the journey of the record runner through ten regional centers of Ukraine in the network of specialized libraries for children was made.

Emphasis is placed on the features of the art project, the management of the art project, the specifics of the systemic form of regulation of organizational processes, the generalization of the components related to the establishment of a record of Ukraine, management, professional competencies of the manager of the field of culture and art, the technology of creating the project - setting the Record of Ukraine.

Key words: project, record of Ukraine, art project, artistic and creative project, management technologies, management of the socio-cultural sphere, manager of the socio-cultural sphere.

Постановка проблеми та актуальність.

Мистецький проєкт в соціокультурній сфері є особливою організаційною складовою, який дозволяє співпрацювати з різними структурами, організаціями, залучати ресурси й бути ефективними в сучасному управлінні. Управління мистецькими проєктами – це організаційна діяльність, спрямована на розробку усіх етапів проєкту, які ведуть до ефективного вирішення поставлених завдань, є формою регулювання культурних і мистецьких процесів. У цьому напрямку дослідження зосереджено увагу на етапах створення мистецького проєкту, а саме встановлення Рекорду України в діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Аналіз досліджень і публікацій. Суб'єктом діяльності у соціокультурній сфері є сучасний менеджер, котрий постійно працює у цьому змінюваному середовищі. Питання створення проєкту, а зокрема її технології в діяльності менеджера соціокультурної сфери, заслуговує особливої уваги. Так, Гіп Гагоорт у своїй праці «Менеджмент мистецтв. Підприємницький стиль» розглядає мистецький проєкт у діяльності сектору культури між лінійно-штабним та проєктним менеджментом (Гагоорт, 2008), К. Ю. Давидовський розкриває мистецький проєкт у сучасній соціокультурній реальності України (Давидовський, 2014), О. М. Тадля аналізує організаційно-управлінські технології в менеджменті соціокультурної сфери (Тадля, 2017), М. М. Поплавський охарактеризовує феномен проєктної діяльності «crossover point» та його поширення в сучасній мистецькій практиці (Поплавський, 2019).

Узагальнивши наукові дослідження цих вчених, потрібно зазначити про необхідність подальшого дослідження, сформулювати

фаховість дій менеджера соціокультурної сфери в управлінні мистецькими проєктами. Зокрема, це виокремлення технологій і особливостей встановлення рекорду України, систематизація усіх її етапів та форм діяльності в соціокультурній сфері.

Мета статті – проаналізувати етапи створення мистецького проєкту (встановлення рекорду України) як стратегічного інструменту, який виступає невід'ємною частиною подальшого розвитку громади, забезпечує ефективний процес реалізації діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. У культурі кожного народу є те, що найбільш яскраво відображає його особливу національну традицію. Рекорд України, як проєкт виступає невід'ємною частиною подальшого розвитку міста, територіальної громади. Адже, право людини називатися найкращою є частиною людської природи, заслуговує на повагу, і стимулює інших на нові досягнення.

В діяльності менеджера соціокультурної сфери набули поширення такі форми роботи як «мистецькі проєкти», які позиціонують себе як самостійний напрям і як творчий задум. При їх підготовці та проведенні широко застосовується поняття «проєкт», «мистецький проєкт», «творчий проєкт», «культурно-мистецький проєкт», «художньо-творчий проєкт», «соціокультурний проєкт». Поняття «проєкт» – це схема, план, задум, заснування будь-якого об'єкта, чи виду діяльності.

За визначенням М. Поплавського термін «проєкт» у контексті мистецької практики розуміється не лише як результат оригінального плану, а як унікальна сукупність скоординованих дій, спрямованих на досягнення конкретної

культуротворчої, естетико-художньої мети (Поплавський, 2019, с. 253).

К. Давидовський розглядає ряд параметрів і особливостей проекту: народження нового прогресивного мистецького задуму; наявність сприятливих умов для впровадження нових мистецьких ініціатив; створення прецеденту історичного «ексцесу» – оприлюднення раніше невідомого, проте значного факту, здатного зацікавити культурно-мистецьке середовище, або народження принципово нової, актуальної та сучасної концепції культурного заходу; наявність лідера мистецького проекту; визначення чіткої (саме мистецького спрямування) мети і завдань проекту; визначення (вибір) певного часу для проведення заходу, що повторюється періодично й зумовлений найбільш сприятливими обставинами, передусім – соціальними; формування «своєї» аудиторії тривалого мистецького проекту»; підтримка мистецького проекту відповідними владними структурами; диверсифікація джерел фінансування мистецького проекту; для тривалого існування мистецького проекту необхідно створити суспільний і міжнародний резонанс першого ж заходу проекту, широкий розголос його в мас-медіа (Давидовський, 2014, с. 109–110).

Живемо у непростий час – час змін та важких випробувань. Але, незважаючи на все, менеджери сфери культури не бояться йти вперед, навіть маленькі кроки в їхній діяльності краще, ніж стояти на місці. Постійний рух, прагнення до мети роблять їх успішними. 20 травня 2021 року у Фаховому коледжі культури і мистецтв (м. Калуш) відбулося велике свято національної єдності з встановленням та реєстрацією рекорду України – найдовший рушник виготовлений технікою «фелтинг» (валяння вовною) з використанням орнаментальної символіки різних етнографічних груп України. Викладачі та студенти закладу освіти, зокрема спеціальностей «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» презентувати результат командної, творчої роботи – творчий, мистецький проект.

Працювали над мистецьким виробом викладачі та студенти закладу освіти впродовж шести місяців. Підбір орнаментів та керівництво з виготовлення рушника

здійснювала викладач образотворчого мистецтва Ю. В. Олінкевич, її колеги й студенти спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Автор ідеї, менеджер проекту – І. Є. Свирид (голова циклової комісії викладачів менеджменту соціокультурної діяльності та івент-технологій, викладач-методист). В основі проекту закладено українські орнаменти етнографічних груп України, втілених в нетрадиційній декоративній техніці.

Мета встановлення рекорду: підвищення престижу коледжу як фахового мистецького закладу освіти; сприяти професійній орієнтації талановитої творчої молоді; популяризувати «фелтинг» (валяння вовною), як одну з найдавніших, особливих технік рукоділля; актуалізувати традиційні українські ремесла в сучасній інтерпретації; виховувати повагу до культурної спадщини українського народу; сприяти формуванню естетичних смаків підростаючого покоління; стимулювати до інновацій та розвитку працівників галузі культури і мистецтва й молодь міста.

Опис рекорду. Найдовший рушник (довжина 11 метрів 79 сантиметрів, ширина 1 метр 2 сантиметри) виготовлений технікою «фелтинг» (валяння вовною), з використанням орнаментальної символіки етнографічних груп України. В роботі використані орнаменти зі збірок «Наше Життя» Союзу Українок Америки та «Українське народне декоративне мистецтво. Декоративні тканини».

Національний Реєстр Рекордів України визначив сім етапів як стати рекордсменом і встановити рекорд України:

1 – ідея створення рекорду (організаторами ведеться пошук неординарної ідеї для встановлення рекорду);

2 – заявка на рекорд (про свій намір встановити рекорд потрібно заявити в Національний Реєстр Рекордів та залишити заявку. За правилами, весь процес спілкування ведеться у письмовій формі);

3 – термін розгляду заявки (усі етапи проходження заявки відстежуються в особистому кабінеті, який створюється при подачі заявки. На першому етапі надходить електронний лист з підтвердженням, далі іде опрацювання заявки впродовж 15 робочих днів);

4 – формування доказової бази (потрібно надати матеріали (фото, відео), які підтверджують наявність виробу для формування доказової бази);

5 – експертна оцінка заявки (надходить повідомлення, що ідею прийнято експертами. Далі рекордну справу передають у відділ експертизи. Саме від нього залежить підтвердження рекордопридатності заявки. Тоді коли з'ясовано, що такого рекорду досі ще не було зафіксовано, вас визнають першопрохідцями);

6 – схвалення заявки (найважливіший завершальний етап – отримання рішення Експертної Ради про можливість фіксації заявленого досягнення. Надсилають сповіщення про особливості реєстрації нашого рекорду, рекомендації та інструкції щодо його встановлення);

7 – реєстрація рекорду. На місце встановлення рекорду виїжджають представники засобів масової інформації та група експертів, яка за всіма правилами і з абсолютною точністю фіксує усі параметри досягнення в протоколі. На згадку про цю знаменну подію експерти вручають сертифікат про рекорд та подарункове видання «Національний Реєстр Рекордів України», куди увійшли всі рекорди зафіксовані експертами впродовж року. В наступному виданні книги розміщують фотозвіт та статтю про встановлений рекорд (Національний Реєстр Рекордів України, 2023).

За твердженням Гіп Гагоорта, «на хід проєкту можуть впливати зовнішні сторони: спонсор, той, хто фінансує, або органи влади» (Гагоорт, 2008, с. 211). Тому, важливим у роботі над проєктом є менеджерська складова. Саме менеджер об'єднує організацію, управління й пошук ресурсів, що веде до здійснення поставленої мети.

О. Тадля стверджує, що управлінська діяльність залежить від системного підходу, який можна уявити у вигляді ланцюжка: мета – ресурси – план – рішення – реалізація. Системний підхід передбачає управління процесом, що включає: стратегічне планування; формування мети за ступенем пріоритету; функціональне структурування команди за змістом діяльності; встановлення виробничих взаємовідносин; регулювання, оперативність і координація діяльності; система інформаційного забезпечення; аналіз діяльності; створення

психологічного клімату; мотивація персоналу і учасників; стимулювання та підвищення кваліфікації, творча креативність, упровадження технологій (Тадля, 2017, с. 157).

Встановивши Рекорд України, проєкт продовжився у співпраці з Національною бібліотекою України для дітей, а саме, організовано Всеукраїнську естафету єднання «Нас єднає рушник-рекордсмен». Спершу його урочисто презентували в Івано-Франківській обласній бібліотеці для дітей. Наступним пунктом призначення стала Національна бібліотека України для дітей у місті Києві, де 21 січня 2022 року в День Соборності України розпочав свою урочисту місію унікальний рушник, виготовлений у старовинній техніці фелтинг.

Мета цього проєкту – організувати естафету єднання, щоб рушник, як символ соборності, побачили у кожному обласному центрі нашої країни.

Акція набула особливого значення, коли 22 лютого Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач» представила рушник для своїх відвідувачів й 24 березня мала передати її у місто Харків. Та 24 лютого 2022 року став чорним днем в історії нашої держави, почалася війна – повномасштабне вторгнення російської федерації.

Проєкт набув нових сенсів, коли, попри все, було відновлено місію і рушник, усупереч повітряним тривогам та відсутністю енергопостачання, помандрував Україною далі: 21 травня – у Полтаву, 1 червня – у Дніпро, 2 серпня – у Кропивницький, 26 серпня – у Черкаси, на свято Покрови (14 жовтня) його побачили жителі Чернівців, 9 листопада – у Хмельницькій обласній бібліотеці для дітей ім. Т. Г. Шевченка, 16 грудня – місто Рівне, з 20 по 30 січня 2023 року рушник-рекордсмен експонувався у Київській обласній бібліотеці для дітей. У лютому 2023 року естафету приймали найбільш постраждалі населені пункти Київщини: міста-герої Ірпінь, Буча, Гостомель, Бровари, Біла Церква та селища Макарів, Максимів і Бородянка які найпершими у лютому-березні 2022 року опинилися в окупації і вистояли завдяки незламності українського духу захисників України.

Рушник подорожуватиме країною і почергово розміщуватиметься в усіх куточках України в мережі спеціалізованих бібліотек для

дітей. Ця естафета об'єднає дітей і дорослих – патріотів, які душею і серцем люблять Україну і все українське. На сьогодні проект охопив десять обласних центрів.

У розгорнутому вигляді рушник представляли в обласних бібліотеках для дітей. Професійний коментар до орнаментів виробу та щодо самої техніки, у якій він виготовлений, надавали голови обласних осередків Національних спілок майстрів народного мистецтва України, заслужені майстрині народної творчості України, берегині традицій, етнографи, дизайнери сценічних костюмів, журналісти, педагоги, Заслужені діячі мистецтв України, письменники, перекладачі, мистецтвознавці, органи місцевого самоврядування. Було підкреслено значення таких об'єднаних мистецьких проєктів у складний час, який переживають нині всі українці.

Кожен обласний центр готувався до великої презентації рушника єдності в контексті міських культурно-мистецького заходу, але на жаль сумні реалії війни в Україні стали на заваді проведення великих масових дійств. Тому довелося не тільки змінити маршрут, а й задум самої презентації.

Усупереч війні рушник-рекордсмен не лише став окрасою для обласних бібліотек,

а на деякий час перетворював їх у світлицю єдності – тут дзвінко лунала українська пісня, бриніла поезія, звучала бандура, що наповнювала наші душі гордістю за свою націю, яка вміє цінувати і берегти своє, українське.

Анонс про те, що рушник-рекордсмен знаходиться у тій чи іншій області швидко поширювався містом, охочих його побачити і дізнатися про унікальність цієї роботи ставало все більше. Як діти так і дорослі активно цікавилися рукотворним витвором. В ці складні часи для нашої держави люди ставали свідками великої події – презентації Рушника Єдності, занесеного до Національного реєстру рекордів України як найдовший рушник в категорії мистецтво.

Висновки. У дослідженні зроблено акцент на етапах встановлення Рекорду України, особливостями якого є: мистецький проєкт як організаційний компонент, що дозволяє систематизувати практичні дії фахівців; управління мистецьким проєктом – специфіка системної форми регулювання організаційних процесів; узагальнення усіх складових щодо встановлення рекорду України здійснюється враховуючи спрямованість мистецького проєкту, менеджменту, професійних компетенцій менеджера галузі культури і мистецтва, технологій створення.

Список використаних джерел:

1. Гагоорт Г. (2008). Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль / переклав з англ. Б. Шумилович. Львів: Літопис. 360 с.
2. Давидовський К. (2014). Мистецький проєкт у сучасній соціокультурній реальності України (досвід творчих ініціатив Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра). *Мистецтвознавчі записки*. Вип. 25. 106–113 с.
3. Поплавський М. (2019). Мистецький проєкт: дискурс художньої культури початку нового тисячоліття (у точці перетину – crossover point). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. № 1. 248–254 с.
4. Тадля О. (2017). Організаційно-управлінські технології в менеджменті соціокультурної сфери. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Культурологія*. № 25. 155–162 с.
5. Національний Реєстр Рекордів (2023). URL: <https://nationalrecords.world/yak-stati-rekordsmenom/> (Дата звернення – 07.04.2023).

References:

1. Gagaort G. (2008). Menedzhment mystetstva. Pidpryyemnyts'kyu styl' / pereklav z anhl. B. Shumylovych. [Management of art. Entrepreneurial style / translated from English. B. Shumylovych]. Lviv: Litopys [in Ukrainian]. 360 s.
2. Davydovsky K. (2014). Mystets'kyu proekt u suchasniy sotsiokul'turniy real'nosti Ukrayiny (dosvid tvorchykh initsiatyv Kyiv's'koho instytutu muzyky im. R. M. Hliyera). [Artistic project in the modern socio-cultural reality of Ukraine (experience of creative initiatives of the Kyiv Institute of Music named after R. M. Glyer)]. Art history notes. Issue 25. 106–113 s.

3. Poplavskiy M. (2019). Mystets'kyy proekt: dyskurs khudozhn'oyi kul'tury pochatku novoho tysyacholittya (u tochtsi peretynu – crossover point). [Artistic project: the discourse of artistic culture at the beginning of the new millennium (at the crossover point)]. Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts. 2019. No. 1. 248–254 s.
4. Tadya O. (2017). Orhanizatsiyno-upravlins'ki tekhnolohiyi v menedzhmenti sotsiokul'turnoyi sfery. [Organizational and managerial technologies in the management of the socio-cultural sphere]. Ukrainian culture: past, present, ways of development. Culturology. 2017. No. 25. 155–162 s.
5. Natsional'nyy Reyestr Rekordiv. [National Register of Records]. URL: <https://nationalrecords.world/yak-stati-rekordsmenom/> (Date of access - 04/07/2023).